

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
NILSA WAHLA,
predstavljeni 25. julija 2018¹

Združeni zadevi C-138/17 P in C-146/17 P

**Evropska unija, ki jo zastopa Sodišče Evropske unije
proti
Gascogne Sack Deutschland GmbH
Gascogne (C-138/17 P)
ter
Gascogne Sack Deutschland GmbH
Gascogne
proti**

Evropski uniji, ki jo zastopa Sodišče Evropske unije (C-146/17 P)

„Pritožba – Nepogodbena odgovornost – Razumno trajanje postopka – Razumni rok sojenja –
Premoženjska škoda – Stroški bančne garancije – Vzročna zveza – Nepremoženjska škoda“

1. Katere vrste škode mora Evropska unija v skladu s členom 340 PDEU povrniti posameznikom, katerih pravico do razumnega roka sojenja je kršilo Sodišče Evropske unije? Natančneje, v kakšnih okoliščinah je treba priznati odškodnino za škodo, ki je domnevno nastala zaradi čezmernega odlašanja?
2. To so v bistvu ključna vprašanja, postavljena v pritožbah, ki so jih vložile Evropska unija, ki jo zastopa Sodišče Evropske unije,² ter družbi Gascogne Sack Deutschland GmbH in Gascogne zoper sodbo Splošnega sodišča z dne 10. januarja 2017, Gascogne Sack Deutschland in Gascogne/Evropska unija (T-577/14) (v nadaljevanju: izpodbijana sodba),³ v kateri je zadnjenavedeno tema družbama priznalo določene zneske kot odškodnino za premoženjsko in nepremoženjsko škodo, ki sta jima nastali zaradi kršitve razumnega roka sojenja v zadevi, v kateri sta bili izdani sodbi z dne 16. novembra 2011, Groupe Gascogne/Komisija (T-72/06),⁴ in Sachsa Verpackung/Komisija (T-79/06).⁵
3. Precej podobna vprašanja so bila postavljena tudi v drugih štirih pritožbah – dveh, ki ju je vložila Evropska unija, in dveh, ki sta ju vložili družbi – zoper sodbi Splošnega sodišča, v katerih je navedeno sodišče prisodilo odškodnino za premoženjsko in nepremoženjsko škodo, ki je nastala tema družbama zaradi kršitve razumnega roka sojenja. Danes bom predstavil sklepne predloge tudi v teh navedenih postopkih.⁶ Te sklepne predloge je tako treba brati skupaj s sklepnimi predlogi v zadevnih drugih postopkih.

1 Jezik izvirnika: angleščina.

2 V nadaljevanju zaradi preglednosti omenjena kot „Evropska unija“.

3 EU:T:2017:1.

4 Neobjavljena, EU:T:2011:671.

5 Neobjavljena, EU:T:2011:674.

6 Zadeva Evropska unija/Kendrion (C-150/17 P) in združeni zadevi Evropska unija/ASPLA in Armando Álvarez ter ASPLA in Armando Álvarez/Evropska unija (C-174/17 P in C-222/17 P).

I. Dejansko stanje

4. Družbi Sachsa Verpackung GmbH, ki je postala Gascogne Sack Deutschland GmbH, na eni strani in Groupe Gascogne SA, ki je postala Gascogne, na drugi strani sta 23. februarja 2006 v skladu s členom (ki je zdaj člen) 263 PDEU vložili tožbi zoper Odločbo Komisije C(2005) 4634 z dne 30. novembra 2005 v zvezi s postopkom na podlagi člena [101 PDEU] (zadeva COMP/F/38.354 – industrijske vreče) (v nadaljevanju: Odločba C(2005) 4634).⁷

5. Splošno sodišče je s sodbama z dne 16. novembra 2011 zavrnilo obe tožbi.⁸ Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne sta vložili pritožbi zoper sodbi Splošnega sodišča. Sodišče je s sodbama z dne 26. novembra 2013⁹ pritožbi zavrnilo. Vendar pa je Sodišče v sodbah ugotovilo, „da dolgotrajnosti približno pet let in devet mesecev trajajočega postopka pred Splošnim sodiščem ne more upravičiti nobena okoliščina zadeve“, ki je bila podlaga za ta spor.¹⁰

II. Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

6. Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne sta 4. avgusta 2014 v skladu s členom 268 PDEU vložili tožbo zoper Evropsko unijo za povrnitev škode, ki naj bi jo tožeči stranki domnevno utrpeli zaradi trajanja postopkov pred Splošnim sodiščem, v katerih sta bili izdani sodbi z dne 16. novembra 2011 v zadevah T-72/06 in T-79/06. Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne sta Splošnemu sodišču v bistvu predlagali, naj Evropski uniji naloži plačilo naslednjih zneskov: (i) 1.193.467 EUR za izgubo, ki sta jo utrpeli zaradi plačila dodatnih zakonskih obresti na nominalni znesek globe, ki jo je naložila Komisija, plačanih po preteku razumnega roka; (ii) 187.571 EUR za izgube, ki sta jih utrpeli zaradi plačila dodatne bančne garancije po preteku razumnega roka; (iii) 2.000.000 EUR za izgubo ali izgube dobička zaradi „bremena negotovosti“; (iv) „najmanj“ 500.000 EUR zaradi nastale nepremoženjske škode. Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne sta tudi predlagali, da se tem zneskom prištejejo kompenzacijske in zamudne obresti po obrestni meri, ki jo Evropska centralna banka (ECB) uporablja za operacije glavnega refinanciranja, povečani za dve odstotni točki, od dneva vložitve tožbe.

7. Splošno sodišče je z izpodbijano sodbo Evropski uniji naložilo, naj družbi Gascogne plača odškodnino v višini 47.064,33 EUR za povrnitev premoženjske škode, ki jo je ta družba utrpela zaradi kršitve razumnega roka sojenja v zadevah, v katerih sta bili izdani sodbi z dne 16. novembra 2011 v zadevah T-72/06 in T-79/06. Splošno sodišče je tudi odločilo, da se ta odškodnina poveča za kompenzacijske obresti od 4. avgusta 2014 dalje do razglasitve sodbe po letni stopnji inflacije, ki jo je Eurostat za zadevno obdobje ugotovil v državi članici, v kateri imajo te družbe sedež. Splošno sodišče je Evropski uniji dalje naložilo, naj vsaki družbi, tako Gascogne Sack Deutschland kot tudi Gascogne, plača odškodnino v višini 5.000 EUR za povrnitev nepremoženjske škode, ki sta jo ti družbi utrpeli zaradi kršitve razumnega roka sojenja v zadevah. Odškodnini za premoženjsko in tudi nepremoženjsko škodo se povečata za zamudne obresti od razglasitve sodbe do celotnega plačila po obrestni meri, ki jo Evropska centralna banka (ECB) določi za svoje operacije glavnega refinanciranja, povečani za dve odstotni točki. Tožba je bila v preostalem zavrjnena.

⁷ Zadeve, omenjene v opombi 6 zgoraj, zadevajo tudi postopke, ki so jih začela druga podjetja, ki so bila naslovniki Odločbe C(2005) 4634.

⁸ Sodbi z dne 16. novembra 2011, Groupe Gascogne/Komisija (T-72/06, neobjavljena, EU:T:2011:671), in Sachsa Verpackung/Komisija (T-79/06, neobjavljena, EU:T:2011:674).

⁹ Sodbi z dne 26. novembra 2013, Gascogne Sack Deutschland/Komisija (C-40/12 P, EU:C:2013:768), in Skupina Gascogne/Komisija (C-58/12 P, EU:C:2013:770).

¹⁰ Glej točko 97 oziroma točko 91 sodb, omenjenih v prejšnji opombi.

8. Splošno sodišče je v zvezi s stroški odločilo, da: (i) Evropska unija poleg svojih stroškov plača stroške, ki so nastali družbama Gascogne Sack Deutschland in Gascogne ter so povezani z ugovorom nedopustnosti, v zvezi s katerim je bil izdan sklep z dne 2. februarja 2015, Gascogne Sack Deutschland in Gascogne/Evropska unija (T-577/14);¹¹ (ii) družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne na eni strani in Evropska unija na drugi strani nosijo svoje stroške v zvezi z izdajo sodbe; ter da (iii) Evropska komisija nosi svoje stroške.

III. Postopek pred Sodiščem in predlogi strank

9. Evropska unija s pritožbo, vloženo 17. marca 2017, Sodišču predlaga, naj:

- razveljavi točko 1 izreka izpodbijane sodbe;
- predlog za plačilo 187.571 EUR iz naslova škode, ki naj bi nastala zaradi dodatnih plačil za bančno garancijo po poteku razumnega roka, ki sta ga družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne navedli na prvi stopnji, zavrne kot neutemeljen;
- družbama Gascogne Sack Deutschland in Gascogne naloži plačilo stroškov.

10. Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne Sodišču predlagata, naj:

- zavrne pritožbo;
- Evropski uniji naloži plačilo stroškov.

11. Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne s pritožbo, vloženo 22. marca 2017, Sodišču predlagata, naj:

- delno razveljavi izpodbijano sodbo, s katero je Splošno sodišče, kljub temu, da je priznalo, da je v zadevah T-72/06 in T-79/06, v katerih sta bili izdani sodbi z dne 16. novembra 2011, prišlo do kršitve razumnega roka sojenja in da sta pritožnici zaradi kršitve „razumnega roka“ utrpeli premoženjsko in nepremoženjsko škodo, Evropsko unijo obsodilo na neprimerno in nepopolno odškodnino za tako nastalo škodo;
- na podlagi neomejene sodne pristojnosti pravnomočno odloči o finančnem nadomestilu za premoženjsko in nepremoženjsko škodo, ki sta jo utrpeli pritožnici, v skladu z njunimi predlogi na prvi stopnji;
- Evropski uniji naloži plačilo stroškov v zvezi s tem postopkom.

12. Evropska unija Sodišču predlaga, naj:

- zavrne pritožbo;
- družbama Gascogne Sack Deutschland in Gascogne naloži plačilo stroškov.

13. V postopku v zadevi C-138/17 P je bilo ugodeno predlogu Evropske komisije za intervencijo v podporo predlogom Evropske unije.

14. S sklepom predsednika prvega senata Sodišča z dne 17. aprila 2018 sta bili zadevi C-138/17 P in C-146/17 P združeni za namene sklepnih predlogov in sodbe.

¹¹ Neobjavljena, EU:T:2015:80.

IV. Presoja pritožbenih razlogov

A. Uvodne pripombe

15. Evropska unija v pritožbi v zadevi C-138/17 P navaja tri razloge. S prvim in drugim pritožbenim razlogom Evropska unija zatrjuje, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo glede razlage pojmov „vzročna zveza“ oziroma „škoda“. S tretjim pritožbenim razlogom Evropska unija zatrjuje, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo in pri določitvi obdobja, v katerem je nastala premoženjska škoda, ni zagotovilo zadostne obrazložitve. Komisija v bistvu soglaša z Evropsko unijo.

16. Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne predlagata, naj se pritožba Evropske unije zavrže kot delno nedopustna (drugi pritožbeni razlog) in zavrne kot delno neutemeljena (prvi in tretji pritožbeni razlog).

17. Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne v pritožbi v zadevi C-146/17 P navajata sedem razlogov. S prvim pritožbenim razlogom družbi očitata, da je Splošno sodišče pri zavrnitvi njenega odškodninskega zahtevka za povrnitev premoženjske škode, nastale pred 30. majem 2011, napačno uporabilo koncept *non ultra petita*. Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne z drugim pritožbenim razlogom trdita, da je obrazložitev izpodbijane sodbe protislovna glede: (i) izračuna obdobja, s katerim je bilo prekoračeno razumno trajanje postopka, in (ii) obdobja, za katero je bila prisojena odškodnina za premoženjsko škodo. Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne s tretjim pritožbenim razlogom trdita, da je Splošno sodišče kršilo njuno pravico do obrambe s tem, da je uporabilo drugačno metodo izračuna premoženjske škode, kot sta jo navedli družbi. Četrty, peti, šesti in sedmi pritožbeni razlog družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne se nanašajo na ugotovitve Splošnega sodišča v zvezi z zatrjevano nepremoženjsko škodo. V bistvu trdita, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo pri zavrnitvi njenega odškodninskega zahtevka v višini „najmanj“ 500.000 EUR z utemeljitvijo, da bi taka odškodnina, če bi bila prisojena, povzročila dvom v znesek globe, naložene družbama Gascogne Sack Deutschland in Gascogne z Odločbo C(2005) 4634. Prav tako grajata izpodbijano sodbo, ker naj bi bila brez ustrezne obrazložitve glede priznanja odškodnine v višini 5.000 EUR za nepremoženjsko škodo.

18. Evropska unija izpodbija pritožbene razloge družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne kot bodisi neutemeljene (prvi, drugi, tretji in delno sedmi razlog) bodisi brezpredmetne (četrty, peti, šesti in delno sedmi razlog).

19. V teh sklepnih predlogih bom najprej preučil prvi pritožbeni razlog, ki se nanaša na premoženjsko škodo, in nato pritožbene razloge, ki so povezani z nepremoženjsko škodo.

B. Premoženjska škoda

20. Trije pritožbeni razlogi, ki jih navaja Evropska unija v zadevi C-138/17 P, pa tudi prvi, drugi in tretji pritožbeni razlog, ki jih navajata družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne v zadevi C-146/17 P, se nanašajo na ugotovitve Splošnega sodišča glede premoženjske škode, ki je domnevno nastala družbama Gascogne Sack Deutschland in Gascogne. Natančneje, obe stranki zatrjujeta, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo pri preučevanju zahtevkov družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne v zvezi s škodo iz naslova stroškov, povezanih z bančno garancijo, ki sta jo ti dve družbi zagotovili Komisiji, da jima ne bi bilo treba takoj plačati globe, ki jima je bila naložena z Odločbo C(2005) 4634.

21. Menim, da je primerno, da svojo pravno analizo teh vprašanj začnem s preučitvijo zahtevkov v zvezi s stroški bančne garancije, ki jih je plačala družba Gascogne. V ta namen bom začel s *prvim* pritožbenim razlogom, ki ga navaja Evropska unija. V nadaljevanju bom zgolj zaradi celovitosti obravnaval *drugi* pritožbeni razlog Evropske unije. Po tem ne bo več treba preučiti preostalih pritožbenih razlogov v zvezi s stroški bančne garancije, ki jih navajajo Evropska unija ter družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne.

1. *Obstoj vzročne zveze*

22. Evropska unija s *prvim* pritožbenim razlogom v zadevi C-138/17 P ob podpori Evropske komisije Splošnemu sodišču očita napačno razlago in uporabo pojma „vzročne zveze“. Evropska unija v bistvu trdi, da ni neposredne vzročne zveze med tem, da je Splošno sodišče v zadevah T-72/06 in T-79/06 kršilo razumni rok sojenja, in škodo, nastalo družbi Gascogne zaradi plačila stroškov bančne garancije. Natančneje, Evropska unija poudarja, da je škoda posledica izbire družbe Gascogne, da uporablja bančno garancijo v celotnem postopku, namesto da bi plačala globo, ki ji jo je naložila Komisija.

23. Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne pa v zvezi s tem vprašanjem zagovarjata izpodbijano sodbo: natančneje, zavzemata stališče, da je Splošno sodišče pravilno razlikovalo obravnavano zadevo od drugih zadev, ki so jih predhodno obravnavala sodišča EU. Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne prav tako zatrjujeta, da argumenti Evropske unije predstavljajo „zloražo postopka“, ter v bistvu izpodbijata ugotovitve Sodišča v njegovih sodbah z dne 26. novembra 2013, Gascogne Sack Deutschland/Komisija (C-40/12 P), in Skupina Gascogne/Komisija (C-58/12 P).

24. V nadaljevanju bom začel s kratko ponazoritvijo razlogovanja, ki ga je uporabilo Splošno sodišče, nato pa bom pojasnil, zakaj je po mojem mnenju prvi pritožbeni razlog Evropske unije utemeljen.

25. Splošno sodišče je v točkah 79 in 80 izpodbijane sodbe spomnilo na ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero mora biti škoda, katere povrnitev se zahteva v okviru tožbe za ugotovitev nepogodbene odgovornosti Unije, dejanska in gotova, kar mora dokazati tožeča stranka. Tožeča stranka mora predložiti tudi dokaz o obstoju vzročne zveze – to je dovolj neposredne povezave – med očitanim ravnanjem in zatrjevano škodo.

26. Splošno sodišče je v točkah 111 ter od 114 do 116 izpodbijane sodbe ugotovilo, da če trajanje postopka v zadevah T-72/06 in T-79/06 ne bi prekoračilo razumnega roka sojenja, družbi Gascogne ne bi bilo treba plačati stroškov bančne garancije v obdobju, ki ustreza prekoračenemu razumnemu roku sojenja. To je po njegovem mnenju pomenilo, da obstaja vzročna zveza med kršitvijo razumnega roka sojenja in nastankom škode, ki je nastala družbi Gascogne zaradi plačila stroškov bančne garancije v obdobju, ki ustreza prekoračenemu razumnemu roku sojenja.

27. Splošno sodišče je v točki 118 izpodbijane sodbe s sklicevanjem na predhodno sodno prakso (v nadaljevanju: sodna praksa Holcim)¹² priznalo, da so načeloma stroški bančne garancije, ki so nastali družbi, kaznovani z odločbo Komisije, posledica odločitve te družbe, da zagotovi bančno garancijo, da ne bi izpolnila obveznosti za plačilo globe v roku, določenem v sporni odločbi. Torej tega stroška običajno ni mogoče šteti za *neposredno* posledico ravnanja institucije.

28. Toda Splošno sodišče je nato v točkah od 119 do 121 izpodbijane sodbe razlikovalo obravnavano zadevo od tistih, ki so podlaga sodne prakse Holcim. Splošno sodišče je zavzelo stališče, da kršitev razumnega roka sojenja v času, ko sta družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne vložili tožbi v zadevah T-72/06 in T-79/06 ter ko je družba Gascogne zagotovila bančno garancijo, ni bila

¹² Sodba z dne 21. aprila 2005, Holcim (Deutschland)/Komisija (T-28/03, EU:T:2005:139, točka 123), in sklep z dne 12. decembra 2007, Atlantic Container Line in drugi/Komisija (T-113/04, neobjavljen, EU:T:2007:377, točka 38). Izpostavil bi, da do zdaj Sodišče ni imelo priložnosti potrditi navedene sodne prakse.

predvidljiva ter da bi lahko družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne upravičeno pričakovali, da bosta njuni tožbi obravnavani v razumnem roku. Splošno sodišče je prav tako ugotovilo, da je do prekoračitve razumnega roka sojenja v zadevah T-72/06 in T-79/06 prišlo po prvotni odločitvi družbe Gascogne, da zagotovi bančno garancijo. Zaradi teh razlogov je menilo, da zveze med prekoračitvijo razumnega roka sojenja v zadevah T-72/06 in T-79/06 ter plačilom stroškov bančne garancije v obdobju, ki ustreza prekoračenemu razumnemu roku sojenja, ni mogoče šteti za prekinjeno zaradi prvotne odločitve družbe Gascogne, da ne bo takoj plačala globe in da bo zagotovila bančno garancijo. V točki 122 sodbe je tako ugotovilo, da je vzročna zveza dovolj neposredna za namene člena 340 PDEU.

29. Razlogovanje Splošnega sodišča po mojem mnenju ni utemeljeno. Splošno sodišče v bistvu sprejema pristojnost, ki izhaja iz sodne prakse Holcim, vendar pa nato obravnavano zadevo razlikuje od tistih, ki so predmet te sodne prakse. Enako kot Splošno sodišče menim, da je sodna praksa Holcim ustrezna, vendar pa v nasprotju s Splošnim sodiščem menim, da obravnavana zadeva ni bistveno drugačna od zadev, v katerih je bila izdana sodba Holcim: menim, da nobeden od dveh razlogov, jih je v zvezi s tem razlikovanjem navedlo Splošno sodišče, bodisi če ju obravnavamo posamično bodisi skupaj, ni prepričljiv.

30. Preden podrobno pojasnim, zakaj menim tako, bi rad poudaril, da v skladu z ustaljeno sodno prakso člena 340 PDEU ni mogoče razlagati tako, da od Evropske unije zahteva, da povrne vsak škodljivi učinek, celo oddaljen, ki so ga povzročila ravnanja njenih institucij.¹³ V skladu s tem v okviru tožbe zaradi nepogodbene odgovornosti Unije ni dovolj, da bi bilo izpodbijano ravnanje eden od vzrokov za zatrjevano škodo; to ravnanje mora biti *odločilni* vzrok za škodo.¹⁴ Z drugimi besedami, zadostna povezava obstaja le, če je škoda neposredna posledica nezakonitega dejanja odgovorne institucije in ni odvisna od vpliva drugih vzrokov, bodisi pozitivnih bodisi negativnih.¹⁵

a) Predvidljivost nezakonitega ravnanja

31. Prvi razlog, ki ga je navedlo Splošno sodišče v zvezi z razlikovanjem obravnavane zadeve od drugih, iz katerih izhaja sodna praksa Holcim, je, da kršitev razumnega roka sojenja v času, ko sta družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne vložili tožbi v zadevah T-72/06 in T-79/06 ter ko je družba Gascogne zagotovila bančno garancijo, *ni bila predvidljiva*.

32. Toda ta navedba, prvič, ni točna. Žal je bilo določeno število zadev, v katerih je odločalo Splošno sodišče, tik preden sta bili vloženi tožbi v zadevah T-72/06 in T-79/06, precej dolgotrajnih.¹⁶ To še zlasti velja za zadeve v zvezi z uporabo pravil EU o konkurenci, in še zlasti s karteli,¹⁷ ki so izjemno zapletene in zamudne ter lahko zahtevajo vzporedno ali usklajeno obravnavo več zadev hkrati.

33. Drži, družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne bi lahko tako kot vsaka druga tožeča stranka pričakovali, da bo v njihovih zadevah odločeno v razumnem roku. Toda ob upoštevanju prakse Splošnega sodišča in števila sodnih spisov v času dejanskega stanja je bilo precej nezanesljivo in težko izračunati verjetno trajanje postopkov za oceno morebitnih celotnih stroškov bančne garancije.

¹³ V tem smislu glej sodbo z dne 4. oktobra 1979, Dumortier in drugi/Svet (64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 in 45/79, EU:C:1979:223, točka 21). Za novejši primer glej sklep z dne 31. marca 2011, Mauerhofer/Komisija (C-433/10 P, neobjavljen, EU:C:2011:204, točka 127 in navedena sodna praksa).

¹⁴ Glej sklep z dne 31. marca 2011, Mauerhofer/Komisija (C-433/10 P, neobjavljen, EU:C:2011:204, točka 127 in navedena sodna praksa).

¹⁵ Glej v tem smislu sklepne predloge generalnega pravobranilca A. Trabucchija v zadevi Compagnie continentale France/Svet (169/73, EU:C:1974:32, točka 4).

¹⁶ Glej na primer sodbe z dne 13. januarja 2004, Thermenhotel Stoiser Franz in drugi/Komisija (T-158/99, EU:T:2004:2); z dne 11. maja 2005, Saxonia Edelmetalle/Komisija (T-111/01 in T-133/01, EU:T:2005:166); z dne 19. oktobra 2005, Freistaat Thüringen/Komisija (T-318/00, EU:T:2005:363), in z dne 14. decembra 2005, Laboratoire du Bain/Svet in Komisija (T-151/00, neobjavljena, EU:T:2005:450).

¹⁷ Glej med drugim sodbe z dne 11. decembra 2003, Marlines/Komisija (T-56/99, EU:T:2003:333); z dne 8. julija 2004, Mannesmannröhren-Werke/Komisija (T-44/00, EU:T:2004:218); z dne 14. decembra 2005, Honeywell/Komisija (T-209/01, EU:T:2005:455), in z dne 15. marca 2006, BASF/Komisija (T-15/02, EU:T:2006:74).

34. Drugič in pomembneje, ne glede na to, ali je bilo čezmerno odlašanje v zadevah T-72/06 in T-79/06 predvidljiva, je Splošno sodišče napačno uporabilo pojem „predvidljivost“ za vzpostavitev zadostne vzročne zveze za obstoj odgovornosti Evropske unije.

35. Ključno vprašanje v obravnavani zadevi ni, ali je žrtev zatrjevane povzročene škode lahko predvidela nezakonito ravnanje, ki je povzročilo nastanek zatrjevane škode. Ključno za določitev nepogodbene odgovornosti Evropske unije v obravnavani zadevi je zlasti vprašanje, ali domnevna škoda pomeni *neposredno* posledico nezakonitega ravnanja institucije.

36. To je tisto, česar Splošno sodišče ni podrobno preučilo. Zdi se mi, da bi bila lahko v okviru preučitve morebitna nepredvidljivost čezmernega odlašanja upoštevana le v dveh okoliščinah. Toda v obravnavanem primeru se ne pojavljata niti prva niti druga od njiju.

37. Po eni strani bi bil lahko ta element upošteven, če družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne pozneje ne bi mogli spremeniti svoje prvotne odločitve, da odložita plačilo in predložita bančno garancijo. Toda, kot bo prikazano v točkah od 48 do 52 v nadaljevanju, ni tako: družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne bi lahko kadar koli med trajanjem sodnega postopka po lastni presoji poravnali globo in umaknili bančno garancijo. Čeprav bi bil ta dogodek sprva nepredvidljiv, bi lahko tako družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne prilagodili svoje ravnanje v skladu z njim.

38. Po drugi strani bi bila lahko morebitna nepredvidljivost čezmernega odlašanja upoštevana tudi, če bi Evropska unija pred Splošnim sodiščem trdila, da družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne nista izkazali razumne skrbnosti, da bi se izognili škodi, ki bi lahko izhajala iz njune odločitve, da bosta odložili plačilo globe do konca sodnega postopka, ali omejili njen obseg.

39. V zvezi s tem ne gre pozabiti, da je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru tožbe zaradi nepogodbene obveznosti preveriti, ali je oškodovana oseba zaradi tveganja, da bo morala sama nadomestiti škodo, kot preudaren posameznik izkazala razumno skrbnost, da bi se izognila škodi ali omejila njen obseg. Vzročna zveza je lahko prekinjena zaradi malomarnega ravnanja oškodovane osebe, če to ravnanje lahko pomeni odločilen vzrok za škodo.¹⁸

40. Vendar pa se Splošno sodišče v izpodbijani sodbi na ta element ni sklicevalo iz tega razloga. Splošno sodišče merila predvidljivosti ni uporabilo za preučitev vprašanja, ali je bila zaradi malomarnega ravnanja družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne prekinjena vzročna zveza med domnevno škodo in izpodbijanim ravnanjem institucije EU; namesto tega je v prvem koraku uporabilo ta pojem, da bi vzpostavilo tako zvezo.

41. Vendar morebitna nepredvidljivost dogodka, iz katerega izhaja domnevna škoda, ne pove ničesar o *odločilnem dejavniku* domnevne škode. Celo ob predpostavki, da čezmerno odlašanje ni bilo predvidljivo, to dejstvo ni niti potrebno niti ne zadostuje za obstoj odgovornosti Evropske unije.

42. Ob upoštevanju zgoraj navedenega menim, da je Splošno sodišče v izpodbijani sodbi napačno razlagalo in uporabilo pojem „predvidljivost“ za namene člena 340 PDEU, da bi vzpostavilo vzročno zvezo med domnevno škodo in izpodbijanim ravnanjem.

¹⁸ Glej na primer sodbo z dne 18. marca 2010, Trubowest Handel in Makarov/Svet in Komisija (C-419/08 P, EU:C:2010:147, točka 61). To načelo je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča splošno načelo pravnih sistemov v državah članicah: glej v tem smislu sodbo z dne 5. marca 1996, Brasserie du pêcheur in Factortame (C-46/93 in C-48/93, EU:C:1996:79, točka 85 in navedena sodna praksa).

b) Pomanjkanje izbire družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne

43. Drugi razlog, ki ga je Splošno sodišče navedlo v zvezi z razlikovanjem obravnavane zadeve od tistih, iz katerih izhaja sodna praksa Holcim, je, da je bil razumni rok sojenja v zadevah T-72/06 in T-79/06 prekoračen *po* odločitvi družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, da bosta predložili bančno garancijo.

44. Po mojem mnenju tudi ta element ni upošteven.

45. Na začetku ne smemo pozabiti, da je odločba Komisije, kot je Odločba C(2005) 4634, pravno zavezujoča in se šteje za veljavno, dokler sodišči EU ne razglasita njene ničnosti. Če bi podjetje, ki ga je Komisija kaznovala z naloženo globo, menilo, da je odločba Komisije nezakonita in da bi lahko njena takojšnja izvršitev povzročila nepopravljivo škodo, lahko tako podjetje v skladu s členoma 278 in 279 PDEU pri sodiščih EU vloži predlog za izdajo začasne odredbe in hkrati izpodbija veljavnost odločbe.

46. Če tak predlog ni vložen ali sodišči EU tak predlog zavrmeta, je treba praviloma plačati globo v roku, določenem v odločbi. Kljub temu pa je s proračunskimi pravili EU¹⁹ Komisiji omogočeno, da sprejme odlog plačila globe, če se dolжник zaveže, da bo poravnal zamudne obresti in predloži finančno garancijo, ki krije neporavnan dolg za glavnico in tudi za obresti.

47. S tem imajo podjetja, ki nameravajo izpodbijati globo pred sodiščema EU, možnost izbire, da globo bodisi poravnajo takoj (pravilo) bodisi zahtevajo možnost predložitve bančne garancije (izjema). Izbira podjetja mora biti za Unijo *finančno nevtralna*: odložitev plačila ne sme povzročiti izgube za proračun Unije. Računovodja, ki v sodelovanju z odgovornim odredbodajalcem odloči o zahtevku podjetja za odložitev plačila, ni pristojen za spreminjanje vrednosti globe, o kateri je Komisija odločila kot institucija (to je kolegij komisarjev). Hkrati odločitev podjetja, da kljub nameravanemu izpodbijanju odločbe Komisije pred sodiščema EU takoj poravna globo, ne sme povzročiti neupravičene obogatitve Evropske unije. Zato po eni strani, če sodišči EU potrdita odločbo Komisije, globa, katere plačilo je bilo odloženo, skupaj z obrestmi zapade v plačilo. Po drugi strani pa iz razglasitve ničnosti izpodbijane odločbe Komisije izhaja obveznost Unije, da povrne plačane zneske, povečane za veljavno obrestno mero.²⁰

48. Odločitev podjetja za odložitev plačila globe očitno podjetju omogoča, da še naprej razpolaga z ustreznimi zneski, medtem ko sodni postopek teče. Vendar pa pomeni tudi nekaj dodatnih stroškov (povezanih s predložitvijo bančne garancije), ki jih mora podjetje sprejeti, tudi če na koncu doseže razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe. Zato je posamezno podjetje, ki mu je Komisija naložila globo, tisto, ki mora presoditi, ali je finančno v njegovem interesu, da poravna globo v predpisanem roku ali da vloži zahtevek za odložitev plačila in zagotovi bančno garancijo.

49. Pomembno pa je, da v nasprotju s tem, kar pravi Splošno sodišče, to ni enkratna izbira. Vsako podjetje, ki se je odločilo predložiti bančno garancijo, sme vselej spremeniti svojo prvotno odločitev in globo poravnati.²¹ S tem se izogne kopičenju dodatnih obresti na glavnico, predhodno predloženo bančno garancijo pa lahko umakne.

19 Člen 85 Uredbe Komisije (ES, Euratom) št. 2342/2002 z dne 23. decembra 2002 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 1605/2002 o finančni uredbi, ki se uporablja za splošni proračun Evropskih skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 1, zvezek 4, str. 145). To uredbo, ki je veljala v času dejanskega stanja, je zdaj nadomestila Delegirana uredba Komisije (EU) št. 1268/2012 z dne 29. oktobra 2012 o pravilih uporabe Uredbe (EU, Euratom) št. 966/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o finančnih pravilih, ki se uporabljajo za splošni proračun Unije (UL 2012, L 362, str. 1).

20 Glej v tem smislu sodbo z dne 12. februarja 2015, Komisija/IPK International (C-336/13 P, EU:C:2015:83). Glede vrste in zneska obresti, ki jih mora Komisija plačati družbi, ki je plačala globo, da bi izvršila odločbo, sprejeto na podlagi člena 101 PDEU, ki sta jo sodišči EU pozneje razglasili za nično, glej zadevo Printeos/Komisija (T-201/17), ki je še v obravnavi.

21 Glej na primer sodbo z dne 12. maja 2016, Trioplast Industrier/Komisija (T-669/14, neobjavljena, EU:T:2016:285, točka 103).

50. Po pravu Unije podjetju nič ne preprečuje, da prekine bančno garancijo in globo poravna, če podjetje presodi, da bi bilo tako ravnanje ugodnejše. Tako je mogoče domnevati, da podjetje, če med trajanjem postopka nikoli ne spremeni svoje prvotne odločitve, meni, da je nadaljnja uporaba bančne garancije še vedno v njegovem najboljšem interesu. Dejansko se lahko – kakor izpostavlja Komisija – odločitev o tem, ali je prvotna odločitev pozneje še vedno ugodna, postopoma precej spreminja (stroški posojila, provizije, ki jih banka zaračuna za garancijo, donos dolgovanega zneska, če bi bil naložen v druga podjetja itd.). Z ekonomskega vidika je zato razumno domnevati, da lahko podjetje redno spreminja svojo prvotno odločitev.

51. Kakor je pravilno zatrjevala Evropska unija, zato izbira, da bo predložena bančna garancija namesto plačila globe, ki jo je naložila Komisija, ni bila sprejeta le na začetku postopka: pri tej izbiri sta družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne po prosti presoji in zavestno *vztrajali* med trajanjem celotnega sodnega postopka v zadevah T-72/06 in T-79/06, tudi takrat, ko je ta postopek postal dolgo trajen.

52. Zgoraj navedeno sta družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne deloma potrdili. V svojem odgovoru sta priznali, da sta bili ves čas postopka seznanjeni s tem, da bi lahko poravnali globo in bančno garancijo umaknili.

53. V zvezi s tem ugotavljam, da je drugi razlog Splošnega sodišča za razlikovanje obravnavane zadeve od drugih zadev, iz katerih izhaja sodna praksa Holcim, utemeljen na napačni predpostavki, in sicer, da je bila edina pomembna odločitev v obravnavani zadevi prvotna odločitev družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, da odložita plačilo in zagotovita bančno garancijo pred začetkom postopka.

54. Da je ta predpostavka napačna, je posredno potrjeno tudi z izpodbijano sodbo.

c) Protislovje v izpodbijani sodbi

55. Splošno sodišče je v točki 130 izpodbijane sodbe ugotovilo, da v zvezi s stroški bančne garancije, nastalimi *po* razglasitvi sodb v zadevah T-72/06 in T-79/06, ni bilo zadostne neposredne vzročne zveze. Splošno sodišče je plačilo takih stroškov štelo za posledico osebne in samostojne odločitve družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, sprejete *po* razglasitvi te sodbe, da ne bo plačala globe, da ne bo predlagala odloga izvršitve Odločbe C(2005) 4634 in da bo vložila pritožbo zoper prej navedeno sodbo. Zato mi ni jasno, zakaj je bila *po* mnenju Splošnega sodišča odločitev, da se ohrani bančna garancija, odločilna za izključitev odgovornosti Evropske unije *po* razglasitvi sodbe, ne pa tudi *prej*.

56. Kakor je zatrjevala Evropska unija, se zdi, da ni pomembne razlike med temi obdobji, ki utegnejo biti upoštevna v skladu s členom 340 PDEU. Tudi med postopkom na prvi stopnji sta se družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne zavestno odločili, da ne bosta predlagali odloga izvršitve sporne odločbe ter da bosta še naprej uporabljali bančno garancijo do konca tega postopka. Točka 130 izpodbijane sodbe tako potrjuje, da so elementi v točkah od 119 do 121 iste sodbe, ki jih je Splošno sodišče štelo za upoštevne pri razlikovanju obravnavane zadeve od tistih, ki so podlaga sodne prakse Holcim, neupoštevni.

d) Vmesni predlog

57. Kot vmesni sklep navajam, da je nesporno, da je dejstvo, da sta morali družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne nositi stroške, povezane z bančno garancijo, ki sta jo zagotovili Komisiji za obdobje, ki ustreza prekoračenemu razumnemu roku sojenja, *posledica*, med drugim, nezmožnosti Splošnega sodišča, da razsodi v razumnem roku.

58. Toda to ni bil *odločilen* vzrok zatrjevané škode. Odločilen dejavnik je bila odločitev družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, da sta še naprej uživali ugodnost izjeme, ki sta jo zahtevali za svojo obveznost plačila globe, ki je zapadla v plačilo, ob popolnem zavedanju stroškov in tveganj, ki jih je povzročila njuna odločitev. V skladu s tem se v obravnavani zadevi uporabljajo načela, ki izhajajo iz sodne prakse Holcim.

59. Iz vseh navedenih razlogov menim, da je Splošno sodišče napačno razlagalo in uporabilo pojem „vzročna zveza“ za namene člena 340 PDEU. Menim, da ni zadostne neposredne vzročne zveze med kršitvijo razumnega roka sojenja Splošnega sodišča v zadevah T-72/06 in T-79/06 ter zatrjevano škodo družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne zaradi plačila stroškov bančne garancije v obdobju, ki ustreza prekoračenemu razumnemu roku sojenja.

60. Ta sklepna ugotovitev nikakor ne povzroča dvomov o ugotovitvi Sodišča v njegovih sodbah z dne 26. novembra 2013, Gascogne Sack Deutschland/Komisija (C-40/12 P) in Groupe Gascogne/Komisija (C-58/12 P). V nasprotju s tem, kar zatrjujeta družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, je v teh zadevah Sodišče odločalo le o obstoju kršitve razumnega roka sojenja s strani Splošnega sodišča v zadevah T-72/06 in T-79/06. Ni pa odločalo o obstoju kakršne koli škode, ki izhaja iz te kršitve. Sodišče je namreč izpostavilo, da je „naloga Splošnega sodišča [...], da presodi obstoj uveljavljane škode in vzročno zvezo med njo in predolgim trajanjem spornega sodnega postopka, tako da preuči dokaze, predložene v ta namen“.²²

61. Nazadnje, s pritožbo na Sodišču zoper ugotovitve Splošnega sodišča glede obstoja premoženjske škode, ki jo je treba povrniti, Evropska unija ne „zlorablja postopka“, kakor zatrjujeta družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne. Kakor sem podrobno pojasnil v točkah od 19 do 36 svojih sklepnih predlogov v zadevi Kendrion, dejstvo, da Evropsko unijo v tem postopku zastopa Sodišče Evropske unije, ne ustvarja navzkrižja interesov. Argument družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne ne upošteva razlikovanja, ki je potrebno med Sodiščem Evropske unije kot institucijo in sodnimi organi, ki so del te institucije (trenutno Sodišče in Splošno sodišče).²³ Sodišče kot sodni organ, pri katerem je bila vložena pritožba, izpolnjuje merila za objektivno in subjektivno nepristranskost, zahtevano v členu 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

62. Ob upoštevanju tega je treba izpodbijano sodbo razveljaviti v delu, v katerem je Evropski uniji naloženo, naj družbi Gascogne plača odškodnino v višini 47.064,33 EUR za povrnitev premoženjske škode, ki jo je ta družba utrpela zaradi kršitve razumnega roka sojenja v zadevah, v katerih sta bili izdani sodbi z dne 16. novembra 2011 v zadevah Groupe Gascogne/Komisija (T-72/06, neobjavljena, EU:T:2011:671) in Sachsa Verpackung/Komisija (T-79/06, neobjavljena, EU:T:2011:674).

63. To pomeni, da če se Sodišče na tej točki strinja z mano, ne bi bilo treba preučiti *drugega* in *tretjega* pritožbenega razloga, ki ga je navedla Evropska unija v zadevi C-138/17 P, ter *prvega*, *drugega* in *tretjega* pritožbenega razloga, ki sta ga navedli družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne v zadevi C-146/17 P. Kljub temu zaradi pomena za primere v prihodnosti, v katerih bo obravnavano to vprašanje, menim, da bi bilo morda koristno le zaradi celovitosti obravnavati *drugi* pritožbeni razlog, ki ga je navedla Evropska unija.

2. Pojem „škoda“

64. Z drugim pritožbenim razlogom Evropska unija ob podpori Komisije zatrjuje, da je Splošno sodišče napačno razlagalo pojem „škoda“. Po njenem mnenju bi moralo prvostopenjsko sodišče preučiti, ali so bili v obdobju, ki ustreza prekoračenemu razumnemu roku sojenja, stroški bančne garancije, ki jih je plačala družba Gascogne, višji od koristi, pridobljene s posedovanjem zneska, ki je enak znesku globe.

²² Točka 88 v zadevi C-58/12 P in točka 94 v zadevi C-40/12 P.

²³ Glej člena 13(1) in 19(1) PEU.

Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne predlagata Sodišču, naj ta pritožbeni razlog zavrže kot nedopusten, saj so v njem v fazi pritožbenega postopka navajane nove trditve. Podredno menita, da drugi pritožbeni razlog Evropske unije ni utemeljen, saj ni povezave med koristmi, ki sta jih morebiti pridobili, in izgubami, ki sta jih utrpeli v obdobju, ki ustreza prekoračenemu razumnemu roku sojenja.

65. Zdi se mi, da je ta pritožbeni razlog dopusten in utemeljen.

66. Najprej, zdi se mi, da ugovora družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne glede dopustnosti tega pritožbenega razloga nista prepričljiva. V skladu z ustaljeno sodno prakso ima pritožnik pravico, da vložiti pritožbo, v kateri se pred Sodiščem sklicuje na razloge, ki izhajajo iz same izpodbijane sodbe in s katerimi izpodbija njeno utemeljenost glede pravnih vprašanj.²⁴

67. Z obravnavanim pritožbenim razlogom se izpodbijajo točke od 111 do 131 izpodbijane sodbe, v katerih je po mnenju Evropske unije Splošno sodišče napačno razlagalo pojem „škoda“ za namene členov 268 in 340 PDEU. Evropska unija zlasti meni, da je sodba protislovna, saj je v njej pri obravnavanju vprašanja, ali je treba zatrjevano izgubo iz naslova plačila stroškov bančne garancije, šteti za „škodo“ v skladu z določbami PDEU, uporablja drugačen pravni preizkus od tistega, ki je uporabljen pri preučevanju zatrjevane izgube zaradi plačila obresti na znesek globe.

68. Dalje, zdi se mi, da je kritika Evropske unije v zvezi z izpodbijano sodbo v tej zadevi prepričljiva. Strinjam se namreč s stališčem, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo s tem, da je brez posebne obrazložitve ali nadaljnje preučitve v točkah 111 in 114 izpodbijane sodbe enačilo *stroške* bančne garancije v obdobju, ki ustreza prekoračenemu razumnemu roku sojenja, s *škodo*, ki jo je treba povrniti v skladu s členom 340 PDEU.

69. Ta dva pojma morata biti ločena.

70. Dejanje ali opustitev dejanja institucije EU lahko pomeni različne posledice za finančni položaj podjetij, kot sta družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne. Povzroči lahko nastanek nekaterih stroškov tem podjetjem, hkrati pa jim lahko prinese določen dobiček. V smislu člena 340 PDEU gre za „škodo“ le, če je neto razlika med stroški in dobičkom negativna.²⁵ Z drugimi besedami, obstajati mora *skupna izguba*, ki izhaja iz izpodbijanega ravnanja. Sicer bi bili priča protislovni situaciji, v kateri bi bilo podjetje kljub finančnim koristim zaradi ravnanja institucije EU prav tako upravičeno zahtevati dodatne zneske od Unije.

71. Kakor je razloženo v točkah 48 in 50 zgoraj, odločitev podjetja, da bo odložilo plačilo in zagotovilo bančno garancijo, po eni strani povzroča nastanek določenih stroškov, po drugi strani pa temu podjetju tudi v določenem obdobju omogoča uporabo zneska, ki lahko ustvari dobiček. Ti različni učinki niso nepovezani, kot napačno zatrjujeta družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, temveč neločljivo povezani: so le dve plati iste medalje.

72. Ekonomsko gledano v bistvu odločitev za odložitev plačila globe pomeni obliko financiranja zadevnega podjetja: dokler ni sodni postopek končan, si podjetje od Unije praktično izposodi denar, ki ga dolguje sami Uniji. Celotni stroški financiranja so, če poenostavim, znesek bančne garancije skupaj z obrestmi na glavnico v primeru, če bi podjetje v sodnem postopku izgubilo. Toda izpodbijana sodba se osredotoča le na stroške, ki jih nosita družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, ter ne pove ničesar o morebitnem dobičku teh družb zaradi odloženega plačila.

²⁴ Glej v zvezi s tem sodbo z dne 28. februarja 2018, Komisija/Xinyi PV Products (Anhui) Holdings (C-301/16 P, EU:C:2018:132, točka 90 in navedena sodna praksa).

²⁵ Glej v tem smislu sodbo z dne 19. maja 1992, Mulder in drugi/Svet in Komisija (C-104/89 in C-37/90, EU:C:1992:217, točka 26 in naslednje).

73. Menim, da je to napaka, ki jo je storilo Splošno sodišče. Kakor je omenjeno v točki 50 zgoraj, se domneva, da podjetje vselej ravna tako, kakor se mu zdi racionalno z ekonomskega in finančnega vidika. Zato je morda razumno domnevati, da se je v celotnem trajanju sodnega postopka v zadevah T-72/06 in T-79/06 družbama Gascogne Sack Deutschland in Gascogne zdelo koristneje, da sta si še naprej od Unije izposojali znesek, ki ustreza dolgovani globi, kot pa da bi uporabili lastna denarna sredstva ali si ta znesek izposodili od kreditnih institucij.

74. Če je tako, ni mogoče izključiti, da čezmerno odlašanje v razsojanju v zadevah T-72/06 in T-79/06 družbama Gascogne Sack Deutschland in Gascogne ne le ni povzročilo izgube, temveč jima je celo prineslo finančno korist. Toda tega na podlagi izpodbijane sodbe ni mogoče ugotoviti, saj je Splošno sodišče brez kakršne koli nadaljnje preučitve menilo, da so stroški bančne garancije v obdobju, ki ustreza prekoračenemu razumnemu roku sojenja, ustrezali škodi, ki je družbi Gascogne nastala v tem času.

75. Nazadnje, dodal bi, da se zdi tudi glede tega vprašanja izpodbijana sodba protislovna. Splošno sodišče je namreč, kar zadeva drugo obliko zatrjevane škode (plačilo obresti na znesek globe), razsodilo, da družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne nista predložili dokazov, s katerimi bi bilo mogoče dokazati, da je bil v obdobju, ki ustreza prekoračenemu razumnemu roku sojenja, „znesek zamudnih obresti, ki so bile pozneje plačane Komisiji, višji od ugodnosti, ki sta jo lahko imeli zaradi razpolaganja z zneskom, enakim znesku globe, povečanemu za zamudne obresti“.²⁶

76. Težko je razumeti, čemu Splošno sodišče ni uporabilo podobnega standarda v zvezi z zatrjevano škodo iz naslova plačila stroškov bančne garancije, povezane z istim obdobjem.

77. Skratka, tudi drugi pritožbeni razlog, ki ga je navedla Evropska unija, je utemeljen. Kakor je omenjeno v točki 62 zgoraj, je zato treba razveljaviti točko 1 izreka izpodbijane sodbe. Posledično ni treba preučiti tretjega pritožbenega razloga, ki ga je navedla Evropska unija v zadevi C-138/17 P, pa tudi prvega, drugega in tretjega pritožbenega razloga, ki sta jih navedli družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne v zadevi C-146/17 P.

C. Nepremoženjska škoda

78. S *četrtim*, *petim*, *šestim* in *sedmim* pritožbenim razlogom, ki sta jih navajali družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne v zadevi C-146/17 P, se izpodbijajo točke od 151 do 165 izpodbijane sodbe, v katerih je Splošno sodišče družbi Gascogne Sack Deutschland in tudi družbi Gascogne prisodilo odškodnino v višini 5.000 EUR za povrnitev nepremoženjske škode, ki sta jo ti družbi utrpeli zaradi kršitve razumnega roka sojenja v zadevah T-72/06 in T-79/06. Družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne navajata, da je Splošno sodišče večkrat napačno uporabilo pravo, ter predlagata, naj jima Sodišče prisodi višji znesek v skladu z njunima tožbenima zahtevkoma na prvi stopnji.

79. Štirje pritožbeni razlogi v zvezi z nepremoženjsko škodo bodo v nadaljevanju preučeni skupaj. Zaradi razlogov, ki jih bom pojasnil v nadaljevanju, se strinjam z Evropsko unijo, da so argumenti, ki sta jih navedli družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, bodisi brezpredmetni bodisi neutemeljeni.

²⁶ Točka 108 izpodbijane sodbe.

1. Pojem nepremoženjske škode in neodvisnost tožbe zaradi nepogodbene odgovornosti

80. Prvič, družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne kritizirata Splošno sodišče, ker je v točkah od 161 do 163 izpodbijane sodbe navedlo, da bi se zaradi višine zneska odškodnine, ki jo zahtevata za povrnitev nepremoženjske škode („najmanj“ 500.000 EUR), podvomilo v znesek globe, ki jima je bila naložena z Odločbo C(2005) 4634, čeprav ni bilo dokazano, da je neupoštevanje razumnega roka sojenja v zadevah T-72/06 in T-79/06 vplivalo na znesek te globe. Drugič, družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne zatrjujeta, da navedbe Splošnega sodišča v točkah od 161 do 163 izpodbijane sodbe prav tako odvzemajo učinek členoma 256 in 340 PDEU. Splošno sodišče v bistvu zavrača odškodninski zahtevek za vso zatrjevano škodo, s tem pa krši njuno pravico do učinkovitega pravnega sredstva.

81. Te trditve po mojem mnenju temeljijo na napačnem razumevanju izpodbijane sodbe. Dejansko so bodisi brezpredmetne bodisi neutemeljene.

82. Najprej bi bilo morda treba jasno opredeliti to, kar je po mojem mnenju treba opredeliti kot „nepremoženjsko“ škodo za namene Pogodbe DEU. V zvezi s tem ne smemo pozabiti, da je cilj odškodnine v skladu s členom 340 PDEU v čim večji meri žrtvi povrniti sredstva, s kakršnimi je razpolagala pred nezakonitim ravnanjem institucije EU.²⁷ Zato se denarne izgube, ki so neposredna posledica takega ravnanja, navadno povrnejo s plačilom zneska, enakega tem izgubam.

83. Vendar pa je to nemogoče v primeru nefinančnih in nepremoženjskih izgub.²⁸ V večini pravnih sistemov se pojem „nepremoženjske“ škode nanaša na vrste škode, ki je neopredmetena in ji ni mogoče preprosto pripisati ekonomske vrednosti, saj strogo gledano nima tržne vrednosti. Tipični primeri take škode vključujejo bolečino in trpljenje, čustveno stisko, poslabšanje kakovosti življenja ali odnosov. V bistvu vključuje različne oblike fizične in/ali psihološke škode.

84. V vseh teh situacijah *statusa quo ante* očitno ni mogoče ponovno vzpostaviti. Zato bo vsaka vrsta odškodnine, ki jo lahko sodišča prisodijo, vselej in neizogibno „druga najboljša“. Zato je plačilo denarnega zneska glede na okoliščine lahko najprimernejša oblika odškodnine ali pa tudi ne.²⁹ Dejansko sta sodišči EU v nekaterih zadevah ugotovili, da je zadostovala *simbolična* denarna odškodnina³⁰ ali da se lahko prisodi *vračilo v naravi*.³¹ V drugih zadevah sodišči EU nista dosodili nobene posebne oblike odškodnine, saj sta menili, da bi lahko odprava nedopustnega ravnanja³² ali samo ugotovitev nezakonitega dejanja v sodbi³³ pomenili zadovoljivo povračilo za namene člena 340 PDEU.³⁴

85. Če se v dani zadevi za najprimernejšo obliko povračila šteje denarno (in ne simbolično) nadomestilo, ni preprosto opredeliti zneska, ki naj se prisodi. Sodišča, pristojna v takih zadevah, morajo oceniti znesek, ki ustrezno odraža utrpelo škodo žrtve, ne da bi čezmerno kaznovala storilca nezakonitega ravnanja. Zaradi neobstoja jasnih in splošno sprejetih ekonomskih meril se lahko sodišča oprejo le na splošna načela, kot so denimo poštenost, pravičnost in sorazmernost na eni strani ter predvidljivost, pravna varnost in enako obravnavanje na drugi strani.

27 Glej v tem smislu sklepne predloge generalnega pravobranilca F. Capotortija v zadevi Ireks-Arkady/EEC (238/78, EU:C:1979:203, str. 2983).

28 Ta dva pojma se pogosto uporabljata kot izraza, ki sta zamenljiva.

29 Glej sodbo z dne 7. februarja 1990, Culin/Komisija (C-343/87, EU:C:1990:49, točke od 26 do 29).

30 Sodba z dne 14. junija 1979, V./Komisija (18/78, EU:C:1979:154, točka 19).

31 Sodba z dne 10. maja 2006, Galileo International Technology in drugi/Komisija (T-279/03, EU:T:2006:121, točka 63).

32 Glej med drugim sodbo z dne 11. julija 2007, Sison/Svet (T-47/03, EU:T:2007:207, neobjavljena, točka 241 in navedena sodna praksa).

33 Glej med drugim sodbi z dne 9. julija 1981, Krecké/Komisija (59/80 in 129/80, EU:C:1981:170, točka 74), in z dne 9. julija 1987, Hochbaum in Rawes/Komisija (44/85, 77/85, 294/85 in 295/85, EU:C:1987:348, točka 22).

34 Morda je treba v tem kontekstu omeniti, da je tudi ESČP v nekaterih zadevah menilo, da ugotovitvene sodbe in simbolično naloženi zneski pomenijo „le zadoščenje“ v smislu člena 41 Evropske konvencije o človekovih pravicah. Glej med drugim sodbe ESČP z dne 21. februarja 1975, Golder/Združeno kraljestvo (CE:ECHR:1975:0221JUD000445170, točka 50); z dne 23. novembra 1976, Engel in drugi/Nizozemska (CE:ECHR:1976:1123JUD000510071, točki 10 in 11); z dne 17. oktobra 2002, Agga/Grčija (CE:ECHR:2002:1017JUD005077699, točki 65 in 66), ter z dne 30. novembra 2004, Vaney/Francija (CE:ECHR:2004:1130JUD005394600, točke od 55 do 57).

86. Zato je neizogibno, da bodo imela sodišča pri določitvi obstoja nepremoženjske škode, opredelitvi najboljših načinov za njeno ustrezno povračilo in, kadar je to primerno, izračunu zneska, ki ga je treba prisoditi, precej manevrskega prostora.

87. Glede na navedeno me razlaga točk od 161 do 163 izpodbijane sodbe, kot jo podajata družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, ne prepriča. Te točke je treba razlagati v njihovem ustreznem kontekstu.

88. Splošno sodišče je v točkah od 144 do 154 izpodbijane sodbe analiziralo različne postavke nepremoženjske škode, nastale družbama Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, ter ugotovilo, da nekatere od njih niso dopustne, vsekakor pa ne utemeljene,³⁵ ali pa da so nekatere najbrž povrnjene že samo s tem, da je bila v izpodbijani sodbi ugotovljena kršitev, ki jo je storilo Splošno sodišče v zadevah T-72/06 in T-79/06.³⁶ Zato se je le ena postavka nepremoženjske škode izkazala za dokazano v skladu z zahtevanim pravnim standardom in je bilo zanjo treba prisoditi nesimbolično finančno odškodnino: škoda, ki izhaja iz dolgotrajne negotovosti, v kateri sta se znašli družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne zaradi prekomernega trajanja sodnega postopka.³⁷

89. Splošno sodišče je ob upoštevanju tega in na podlagi stališča, da ni bilo nobenega drugega dokaza, ki bi lahko utemeljil odškodnino v višini „najmanj“ 500.000 EUR, v točki 160 izpodbijane sodbe zavrnilo oceno škode, ki sta jo predložili družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne. V naslednjih točkah od 161 do 163 je preprosto pojasnjeno – in, kakor pravilno trdi Evropska unija, zgolj zaradi celovitosti – da odškodnine, ki sta jo zahtevali družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, prav tako ne bi bilo mogoče upravičiti s precej visokim zneskom globe, ki jima je bila naložena. Dejansko v zadevi, kot je obravnavana, tožba zaradi nepogodbene odgovornosti ne bi mogla biti niti nadomestilo niti alternativa za tožbi za razglasitev ničnosti, ki sta jo družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne v preteklosti neuspešno vložili pred sodiščema EU.

90. Z drugimi besedami, v bistvu Splošno sodišče v tistih odlomkih pravi, preprosto povedano, da eno od meril ali parametrov, ki jih je treba uporabiti za določitev zneska odškodnine za nepremoženjsko škodo, ne more biti znesek globe, naložene družbama Gascogne Sack Deutschland in Gascogne z Odločbo C(2005) 4634. Razlog za to je, da v skladu z ustaljeno sodno prakso³⁸ znesek, prisojen kot odškodnina, ne more neposredno ali posredno izničiti višine globe. S tem je Splošno sodišče zavzelo stališče, da bi bila prisoditev odškodnine, ki sta jo zahtevali družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, ob upoštevanju precej visokega zneska enaka zmanjšanju globe.

91. Nazadnje, pripomniti moram, da samo dejstvo, da je Splošno sodišče ugotovilo, da znesek odškodnine, ki sta ga zahtevali družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, ni upravičen, ter tako tema družbama prisodilo nižji znesek, ne pomeni, da Splošno sodišče ni povrnilo škode v celoti. Pomeni le, da družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne nista predložili dovolj dokazov, da bi podkrepili vse postavke škode, ki sta jo zahtevali. V istem smislu nesoglasja med Splošnim sodiščem in tožečima strankama glede zneska odškodnine, ki ga je treba prisoditi, v praksi ni mogoče šteti za odvzem učinka tožbe na podlagi členov 256 in 340 PDEU.

³⁵ Glej točke 148, 149 in 153 izpodbijane sodbe.

³⁶ Glej točko 154 izpodbijane sodbe.

³⁷ Glej točki 157 in 158 izpodbijane sodbe.

³⁸ Glej sodno prakso, omenjeno v točkah 161 in 162 izpodbijane sodbe.

2. Zatrjevano protislovje in nezadostno razlogovanje v izpodbijani sodbi

92. Tretjič, družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne zavzemata stališče, da je razlogovanje v izpodbijani sodbi protislovno: po eni strani Splošno sodišče navaja, da odškodnina, ki jo je treba prisoditi za nepremoženjsko škodo, ne more izničiti zneska globe, ki jo je naložila Komisija (točke od 161 do 163), po drugi strani pa navaja, da bi bilo treba znesek odškodnine za povračilo nepremoženjske škode izračunati med drugim ob upoštevanju teže neupoštevanja razumnega roka sojenja in potrebe, da se zagotovi učinkovitost te tožbe, vložene v skladu s členoma 256 in 340 PDEU (točka 165). Četrtrič, družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne zatrjujeta, da Splošno sodišče ni dovolj obrazložilo meril, ki jih je uporabilo pri določitvi zneska odškodnine za nepremoženjsko škodo v višini 5.000 EUR vsaki od njiju.

93. Najprej, razlogovanje v izpodbijani sodbi glede tega vprašanja po mojem ni protislovno.

94. Kakor je razloženo v točkah 89 in 90 zgoraj, je Splošno sodišče v točkah od 161 do 163 izpodbijane sodbe obrazložilo, zakaj globe, naložene družbama Gascogne Sack Deutschland in Gascogne z Odločbo C(2005) 4634, ni mogoče vključiti med upoštevana merila pri določitvi zneska odškodnine za nepremoženjsko škodo. Nasprotno je Splošno sodišče v točki 165 izpodbijane sodbe navedlo merila, ki jih je upoštevalo v ta namen. Zadnjenavedena merila niso bila le drugačna od predhodno navedenega, temveč, če dodam, dokaj razumna.

95. Zlasti se mi zdi, da je pri ocenjevanju odškodnine, ki jo je treba prisoditi, primerno upoštevati težo neupoštevanja razumnega roka sojenja, ki ga je zagrešilo Splošno sodišče v zadevah T-72/06 in T-79/06: daljše je obdobje, v katerem je bilo prekoračeno razumno trajanje postopka, daljše je obdobje negotovosti, ki je vplivalo na sprejemanje odločitev podjetij in njihovo poslovanje, višja je torej odškodnina, in obratno.

96. Nazadnje, glede na dejstvo, da se je Splošno sodišče med merili, ki bi jih upoštevalo, sklicevalo tudi na potrebo po zagotovitvi učinkovitosti tožbe na podlagi členov 256 in 340 PDEU, bi omenil naslednje. Kakor je omenjeno v točki 84 zgoraj, glede na posebno naravo nepremoženjske škode ni *a priori* izključeno, da lahko simbolična odškodnina zadostuje za povračilo škode, ki jo je utrpela žrtev. Toda v obravnavani zadevi je Splošno sodišče v točkah od 155 do 158 izpodbijane sodbe pojasnilo, zakaj je zavzelo stališče, da za določeno postavko škode, ki sta jo uveljavljali družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, simbolična odškodnina ne zadostuje.

97. Tako je skladno z zgornjo ugotovitvijo, da je Splošno sodišče pri ocenjevanju zneska škode, ki jo je treba povrniti, zagotovilo, da prisojeni znesek, čeprav zgolj simboličen, tožbi ne bo odvzel učinka.

98. Poleg tega menim, da izpodbijana sodba vsebuje ustrezno navedbo razlogov, zakaj se je Splošno sodišče odločilo, da bo tako družbi Gascogne Sack Deutschland in družbi Gascogne prisodilo odškodnino v višini 5.000 EUR za nastalo nepremoženjsko škodo.

99. Treba je opozoriti, da je Splošno sodišče, ko ugotovi obstoj škode, v skladu z ustaljeno sodno prakso edino pristojno, da v okviru zahtevka oceni način in obseg nadomestila škode. Vendar pa morajo biti sodbe Splošnega sodišča, zato da bi Sodišče nad njimi lahko izvedlo sodni nadzor, dovolj obrazložene, glede ocene škode pa morajo biti podana merila, upoštevana za namen določitve prisojenega zneska.³⁹

³⁹ Glej sodbo z dne 30. maja 2017, Safa Nicu Sepahan/Svet (C-45/15 P, EU:C:2017:402, točki 50 in 51 ter navedena sodna praksa).

100. Glede na to poudarjam, da je Splošno sodišče v izpodbijani sodbi, prvič, kratko, toda jasno ponazorilo svoje razloge za odločitev, da je bila določena vrsta nepremoženjske škode, ki jo uveljavljata družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne, ustrezno dokazana, medtem ko druge niso bile. Drugič, Splošno sodišče je pojasnilo, zakaj je prisoditev denarne odškodnine štelo za potrebno za eno postavko škode in, tretjič, sklicevalo se je na merila, ki so bila upoštevana pri določitvi višine te odškodnine.

101. Po mojem mnenju je to ustrezna obrazložitev za odškodnino, ki je nujno določena *ex aequo et bono*. Glede na to menim, da argumenti družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne pred Sodiščem ne morejo omajati določitve zneska škode, ki jo je prisodilo Splošno sodišče.⁴⁰

V. Posledice presoje

102. Če se bo Sodišče strinjalo z mojo presojo, je treba pritožbi, ki jo je vložila Evropska unija, ugoditi, točko 1 izreka izpodbijane sodbe pa ustrezno razveljaviti.

103. Ker je ob upoštevanju razpoložljivih dejstev in izmenjave stališč pred Sodiščem mogoče dokončno odločiti v tej zadevi, bi moralo Sodišče zavrniti odškodninski zahtevek družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne za premoženjsko škodo iz naslova plačila stroškov bančne garancije v zvezi z obdobjem, v katerem je bil prekoračen razumni rok sojenja v zadevah T-72/06 in T-79/06.

104. Pritožbo družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne bi bilo treba v celoti zavrniti.

VI. Stroški

105. V skladu s členom 138(1) Poslovnika Sodišča se neuspeli stranki na predlog naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni.

106. Če se bo Sodišče strinjalo z mojo presojo pritožb, bi bilo treba v skladu s členu 137, 138 in 184 Poslovnika Sodišča družbama Gascogne Sack Deutschland in Gascogne naložiti plačilo stroškov tega postopka. Stroški postopka na prvi stopnji bi morali po mojem mnenju ostati taki, kakor jih je prisodilo Splošno sodišče. Evropska komisija bi morala nositi svoje stroške v zvezi s postopkoma na obeh stopnjah.

VII. Predlog

107. Glede na vse zgoraj navedene preudarke Sodišču predlagam, naj:

- razveljavi točko 1 izreka sodbe Splošnega sodišča z dne 10. januarja 2017 v zadevi T-577/14, Gascogne Sack Deutschland in Gascogne/Evropska unija;
- zavrne odškodninski zahtevek družb Gascogne Sack Deutschland in Gascogne za premoženjsko škodo iz naslova plačila stroškov bančne garancije v zvezi z obdobjem, v katerem je bil prekoračen razumni rok sojenja v zadevah T-72/06, Groupe Gascogne/Komisija, in T-79/06, Sachsa Verpackung/Komisija;
- zavrne pritožbo, ki sta jo vložili družbi Gascogne Sack Deutschland in Gascogne;

⁴⁰ Glej podobno sodbo z dne 30. maja 2017, Safa Nicu Sepahan/Svet (C-45/15 P, EU:C:2017:402, točki 52 in 53).

- družbama Gascogne Sack Deutschland in Gascogne naloži, da nosita svoje stroške in stroške, ki so nastali Evropski uniji, ki jo zastopa Sodišče Evropske unije, povezane s pritožbenim postopkom, ter svoje stroške, povezane s postopkom na prvi stopnji;
- Evropski uniji, ki jo zastopa Sodišče Evropske unije, naloži, da nosi svoje stroške, povezane s postopkom na prvi stopnji, in
- Evropski komisiji naloži, da nosi svoje stroške, povezane s postopkoma na obeh stopnjah.